

גיליון מס' 169 | פרשת מצורע שבת הגדול
תשע"ו שנה ד'

גליון זה י"ל לזכות ולהצלחת
ידידינו החשוב שליט"א
שנדב את הוצאות הגליון לשבוע זה
שיראה ברכה והצלחה
בכל עניניו ברוחניות ובגשמיות

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

דבר העורך

בעומדינו בימים אלו של ערב חג הפסח, סיפר לנו נכדו של רבינו שליט"א הר"ר אריה שליט"א: מיום עמדי על דעתי זוכרני את אלו הימים של ערב פסח כימים של טרדה גדולה אצל סבי שליט"א. החשש מפני איסור "בל יראה ובל ימצא" הינו מוחשי וממשי אצל סבי שליט"א. "בדיקת חמץ" נערכת אצלו משך שעות ארוכות ומיגעות, במהלכם מחפש בדקדוק רב בכל הבית, ולא מותר אפילו פריט אחד שלא נבדק. עד לפני שנים לא רבות היה משתטח בעצמו תחת מיטות ושלחנות בכדי שלא להיכשל, ולו בחשש רחוק וסרך כלשהו של בדל חמץ, ואף היום מפקח אישית לאורך כל השעות על גדוד הנכדים המסייעים ועוזרים בעדו בעבודת הקודש, לראות שלא ידלגו ולא יעלימו עין משום פירור. לאחמ"כ לא נחה דעתו ואת כל ארונות הספרים הרבים סוגר הוא בוילונות מיוחדים שהתקינו להם ומוכרם לגוי מחשש רחוק שמא נפלו בתוכם פירורים, וכפי שפסק דודו הגדול מרן החזו"א זצ"ל. אף את הספרים שאותם בודק בכדי לעיין וללמוד בהם בחג הפסח, מהבודדים אשר אין לו סט מיוחד לפסח, דוגמת הירושלמי וכדו', מבקש הוא מנכדיו לעבור דף דף ולנער שמא חלילה דבק פירור חמץ בדפים. אשרי עין ראתה זאת...

בברכת שבת שלום
יצחק אביש (ב"ב)

פשט על הפרשה

טומאת נגעים בזמן הזה
האחרונים ז"ל דנו מדוע אין טומאת נגעים בזה"ז (עי' "תפארת ישראל" בהקדמתו לנגעים שכתב ששאל את הגרע"א בזה), ואמר לי רבינו שליט"א כי יש במדרש לקח טוב (פ' תזריע) שמשחרב ביהמ"ק אין טומאת נגעים.
שאלה: יתכן גם שאין היום בקי, כי יש כל כך הרבה פלוגתות בדיני נגעים, אך יתכן שאינו בקי פירושו שאינו יודע, אבל אם יודע הכל ורק שיש מחלוקת זה לא נחשב אינו בקי, כי הגברא בקי, ועוד דע"פ במה שיודע ושם אין מחלוקת אפשר שנחשב לבקי.
תשובה: העיקר במראות נגעים שצריך לידע אותם, בתוספתא (נגעים פ"א ה"א) איתא: "עד שיהא בקי בהן ובשמותיהן", במראות צריך שיהיה בקי גמור, אבל בדברים אחרים כשיש לו ספק בדין - כגון אם מצורע מותר באשתו, שזה ספק בהלכה, זה לא נחשב שאינו בקי, אבל במראות צריך בקי גמור.
וסיפר רבינו שליט"א: בישיבת לומז'א בפתח תקוה היה מגיע יהודי ישיש, שהכיר עוד מוילנא את ר' שאול קצנלבוין זצ"ל, סבו של החזו"א. פ"א שאל אותי על מה שאמרו במסכת עבודה זרה (דף ל"ט ע"א): אתאי לקמיה דרב מתנא לא הוה בידיה, אתאי לקמיה דרב יהודה מהגרוניא אמר לי וכו'. ולכאורה, לשם מה מספרת הגמרא שרב מתנא לא ידע, וכי לשוה"ר באים לומר כאן, ח"ו? והשבתי לו במשל, יש לי שאלה בדיני יעלה ויבוא ושאלתי מהחזו"א וענה לי שאינו יודע, לכאורה לא נוסף לי בזה כלום כי גם קודם לא ידעתי, אבל האמת היא שכן נוסף לי, מקודם לא ידעתי כלל, ואילו עתה יודע אני שזה ספק וכי יש בזה שני צדדים!

(דרך שיחה)

עלי שי"ח

ברכת האילנות

בתחילת השבוע, יום ראשון ב' ניסן יצא רבינו מיד אחרי שחרית כותיקין, לקיים מצות ברכת האילנות בחצר הסמוכה לביתו. רבינו הביט באילנות ואחרי שראה את הלבלוז הנאה בירך את הברכה, והקהל הרב שהיו עמו, בירכו גם את הברכה 'ברוב עם הדרת מלך'.

אחרי שעלה לביתו, סיפר רבינו כי למעשה רבו המובהק מרן החזון איש זצ"ל לא היה מברך על האילנות, 'יש מהתלמידים שסבורים בדעתו שאין לברך' אמר רבינו בצחות. והוסיף: אבל האמת היא שהוא פשט היה קצר רואי והיה קשה לו להבחין בפריחה, לכן הוא נמנע מלגשת לאילן וזה היה הטעם שלא בירך... גם אבא זצ"ל היה מברך כל שנה בתחילת חודש ניסן עכ"ד רבינו.

ולפני שנים רבות כתב אחד התלמידי חכמים בבני ברק ספר נפלא בשם 'מעשה חמד' על ברכת האילנות, ולרבינו היה מכך הנראה מרובה, מה גם שהכיר היטיב את המחבר שהוא ת"ח גדול, הגר"א כהן (כיום מתגורר במושב תפרח) ורבינו עבר כל ספרו והאיר שם עשרות רבות של הערות בכתב יד.

שכר פסיעות בעליה לרגל

בימים האחרונים נכנס לרבינו אברך תושב ירושלים ושאל שאלה פרטית. בתוך הדברים הבחין בו רבינו שהוא גר בירושלים עיר הקודש, ואמר לו דרך צחות: הלא אתה מפסיד מצות עליה לרגל... כי אתה מתגורר בקרבת מקום לבית המקדש... ומיד הוסיף: אמנם, מעלה היא לגור בירושלים, אבל גם הפסד יש בה...

אפית מצות

גם השנה, כמידי שנה התאמין רבינו וטרה בעצמו ללכת לשאיבת מים שלנו יום קודם האפיה, וב"ה זכינו שלמחרת בא רבינו במאמין גדול להשתתף בעצמו זמן ניכר במאפית המצות, וכל הנהגותיו הבאנו בשבועות קודמים מתוך כתבי תלמידים מהספר 'אל"א'.

הנהגות בביעור חמץ, והנהגות לליל הסדר

הנהגות ביעור חמץ, וערב פסח

- א. אחרי בדיקת חמץ אומר בעמידה כל חמירא [ואומר לאשתו ובניו כשהיו קטנים שיאמרו] ואח"כ אומר היה רצון, המודפס בסידור היעב"ץ.
- ב. בנוסח כל חמירא אומר ולהוי הפקר כעפרא דארעא.
- ג. בסוף זמן אכילת חמץ לא נזהר לשטוף הפה מחשש שנשאר פירורי חמץ בשיניים, ואמר לי שכשחל ע"פ בשבת יש לשטוף הפה כי אז יש לחוש יותר לחמץ בין השיניים שהרי אכלו קודם סעודה.
- ד. מבער החמץ רק כשהגיע זמן הביעור ולא קודם. וא"ל שאל"כ הוי בל תשחית, ועי' שו"ה תמ"ה ה'.
- ה. יחד עם החמץ שורף הלולבים וההושענות שהשתמשו בסוכות.
- ו. אחר שמתחיל להשרף באש אומר כל חמירא, והי' אומר לאשתו וילדיו לומר גם.
- ז. מחצות היום ואילך לא גוזז שערות לילדים [בני ג'].
- ח. ער"פ אחרי מנחה אומר סדר הקרבן פסח [ואומר סדר ק"פ הקצר כפי שהעתיק בספר סדר היום] ואח"כ אומר אגרת להר"ש מאוסטרופלי ז"ל. ונדפס בהגדות.

הנהגות ליל הסדר

טז. קודם נט"י לסעודה מדקדק להביא עצמו לחיוב נט"י, שהרי ידיו טהורות כי נטל קודם לכרפס. יז. למרור לוקח חריין טחון. וגם לבני ביתו נותן רק חריין [תמרא] ולא [סלט] חסה. עי' שו"ה תע"ג דין י"ד ז"ז. ואע"פ שבני ביתו יוכלו לאכול רק פחות מכזית חריין מגודל חריפותו, וחסה אפשר בכזית מ"מ נותן רק חריין כד' החזו"א. יח. "זכר למקדש כהלל" אומר אחר האכילה משום הפסק. יט. את הזרוע נוהגת הרבנית תחי' [ע"ה] לבשל ואח"כ לשים על האש מעט שיהי' נראה כצלי. ואמר לי שהרבנית תחי' [ע"ה] נוהגת כן מבית אביה אבל אצלם בבית היה המנהג רק לבשל ושמא מפני שלא הי' אפשר לצלות ועי' שו"ה תע"ג כ"ז. כ. הזרוע אוכל למחרת בסעודה ג', ומזרז שיגמרו שלא ישאר כלום. כא. לא מקפיד להכניס לפה ב' כזיתים ביחד אלא אוכל קצת קצת. כב. קודם אכילת מרור אומר הלשם יחוד בהרהור ולא בפה, משום הפסק בין ברכת המצה לכורך. כג. במרור וכורך נטל לעצמו שיעור כפול והוא כשני שלישי ביצה. כד. לא נוהג להסב בסעודה כלל. כה. בתחילת הסעודה אוכל הביצה מהקערה ומטבילה במי מלח. כו. לא מקפיד לשתות בסעודה כוס יין, אבל שותה מעט כמו בכל סעודה. ואף שאביו מרן הקה"י ז"ל הי' נוהג כן להחמיר כדעת הר"ף שצריך כוס חמישי, ועי' עוד סי' ל"ד ד'. כז. מזרז להספיק לגמור כוס רביעי קודם חצות. כח. בשפוך חמתך פותחת הרבנית תחי' [ע"ה] את הדלת של הבית ואין נוהגים שכולם עומדים. כט. אומר כל הפיוטים והפזמונים שבסוף ההגדה, וכן שיר השירים, ולא נוהג לעסוק כל הלילה ביצא"מ ואומר שבעיפות כבר יוצאין השיעור של תחטפנו שינה. בליל הסדר נוהג לנעול הבית במנעול אחד פחות שהרי ליל שימורים הוא.	א. בליל הסדר לובש קיטל, וחוגר גרטעל וחובש שטריימל לראשו. ב. כוס הקידוש מעטר בשש כוסות כדרכו, ומשתדל לעטר ג"כ בשאר הכוסות. ג. היין מוזגים לכוס זכוכית כדי שיראה, והכוס זכוכית מונח בתוך גביע כסף. וכן נוהג בכל הארבע כוסות, ועי' שו"ה קפ"ג דין י"א. ד. בכל הד' כוסות שותה יין. ולא מיץ ענבים. עי' שו"ה תע"ב י"ט, ואמנם מוזג היין במים בכל הכוסות מלבד כוס ראשון. ה. נותן בקערה לפניו ג' מצות מקצירת יד שקצרו וטחנו החיטים לשמה. ו. ומניח מפה בין מצה לחברתה [ואם המצות מונחים בתוך מדפים המיוחדים, א"צ]. ז. לא מקפיד על סדר הסימנים בקערה אלא כפי שמזדמן. ח. צורת ההסיבה, יושב על המיטה ובצד שמאל מניח כמה כרים ועל זה מיסב. ט. בתחילת הסעודה פותח את קופסת המרור, כדי שיפוג מעט החריפות. י. לכרפס לוקח תפוחי אדמה, ומטבל במי מלח קודם הברכה. עי' שו"ה תע"ג דין ע"ד, ומה שמטבל קודם הברכה זהו משום הפסק עי' שו"ה שם דין ל"ב. יא. נוטל כזית לכרפס. יב. נוהג לומר כל הלשם יחוד שבהגדה, ואומרו בלחש. יג. לא אומר מה נשתנה [אלא אחרים שואלים] רק מתחיל מעבדים היינו. יד. כשאומר דם ואש ותמרות עשן ובאמירת עשר המכות ובאמירת דצ"ך עד"ש באח"ב מטיף באצבע [ולא בזרת] מן היין שבכוס לכלי שתחתיו. טו. ואח"כ מוזג שוב מה שנחסר מחמת השפיכות ואת השפיכות זורקין לכיור. מן הוסיף לי שבח"ל היו נוהגים ליתן למשרת הגוי שישתה הטיפות האלו.

(מתוך הספר הנודע "אלא" ובו הנהגות מרבינו שליט"א)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק